

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561¹

ชุตินาถณ์ อู่อินทร์²

ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำพาประเทศไทยไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม อย่างรวดเร็ว ตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในสังคมไทย เป็นสังคมผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เติบโตขึ้น เป็นอนาคตของชาติ ที่มีคุณภาพความรู้ ทักษะทางอารมณ์และสติปัญญาที่จำเป็นต่อไป แต่ปรากฏว่าสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ในแต่ละปีกลับเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มการกระทำความผิดที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้นแม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะพยายามเข้ามาแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด โดยการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายให้แตกต่างไปจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของผู้ใหญ่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมและครอบครัวได้

กระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในทางอาญาของไทย เป็นกระบวนการที่นำมาใช้ตามกฎหมายเริ่มแรกตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยได้บัญญัติให้อำนาจแก่ศาลเยาวชนและครอบครัว ในการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ได้ในหลายขั้นตอน แต่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังมิได้ครอบคลุมและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้หมดสิ้นไป ต่อมาจึงมีการตราพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2561 เพื่อให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ผ่านการควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีความจำเป็นต้องจำกัด สิทธิและเสรีภาพ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มัลลิกา พินิจจันทร์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และรองศาสตราจารย์กัธร กำประเสริฐ

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ของบุคคลบางประการ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก และเยาวชน โดยให้มีคณะกรรมการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตลอดจนการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนสมควรได้รับในระหว่างการควบคุมดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน การจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของเจ้าพนักงานพินิจ และสถานที่ควบคุม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และกำหนดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือ และติดตามภายหลังปล่อยจากสถานที่ควบคุม รวมทั้งการจัดให้มีการร่วมมือในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก และเยาวชน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเอกชน และกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดบางประการ เพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ในการที่จะแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่อยู่ในระหว่างความควบคุมดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องจำกัดสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพบางประการของเด็กและเยาวชน รวมถึงการจำกัดสิทธิและหน้าที่ของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ดังนั้น การจำกัดสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของเด็ก และเยาวชนผู้กระทำความผิดไว้บางประการนั้น ต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล และไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการ คุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 ก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทย ก็ยังมีได้ลดจำนวนลง และกลับ ทวีความรุนแรงของการกระทำความผิดมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย พิจารณาได้ว่าเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด มิได้มีความเกรงกลัวต่อบทบัญญัติหรือการลงโทษทางกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายบางประการมีข้อจำกัด การดำเนินการไว้ การบริหารจัดการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน จึงไม่สามารถดำเนินการให้ ประสพผลสำเร็จได้อย่างเต็มประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายดังกล่าว เนื่องจาก บทบัญญัติบางประการของกฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาในการบังคับใช้ และปัญหาในทางปฏิบัติของ เจ้าพนักงานพินิจ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ตลอดจนการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขที่กฎหมาย กำหนดไว้ ยังมีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายได้อย่างแท้จริง ไม่สามารถ แก้ปัญหาเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเจตนารมณ์ของการบังคับใช้พระราชบัญญัติ การบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 ซึ่งจากการปฏิบัติงานและ การศึกษาทำให้ทราบว่ายังมีปัญหาข้อกฎหมายบางประการในการบังคับใช้ที่มีข้อบกพร่องและขัดแย้งกับ การปฏิบัติงานจริง เป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข กฎหมายการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ใน ความควบคุมของเจ้าพนักงานพินิจ ตามมาตรา 14

มาตรา 14 บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงานพินิจ เว้นแต่ มีเหตุจำเป็นอย่างยั้งอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อป้องกันการหลบหนี เมื่อนำตัวเยาวชนออกมานอกสถานที่ควบคุม หรือ
- (2) เพื่อความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเองหรือบุคคลอื่น ในกรณีที่เกิดความไม่สงบในสถานที่ควบคุม

การใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนตามข้อ (1) และ (2) ต้องให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งการ และต้องบันทึกความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนไว้ด้วย

ประเภท ชนิด และขนาดของเครื่องพันธนาการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวจะพบว่ากฎหมายในส่วนนี้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเมื่อข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติการใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่ เจ้าพนักงานพินิจต้องนำมาใช้เพื่อป้องกันการหลบหนี เมื่อนำตัวเยาวชนออกมานอกสถานที่ควบคุม หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเองหรือบุคคลอื่น ในกรณีที่เกิดความไม่สงบในสถานที่ควบคุมตามกฎหมาย จะต้องให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและผู้อำนวยการ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หรือผู้อำนวยการศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชนเป็นผู้พิจารณาสั่งการเสียก่อน จึงจะใช้สามารถเครื่องพันธนาการนั้นกับเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งการขออนุญาตหรือต้องรอคำสั่งจากผู้อำนวยการก่อนใช้เครื่องพันธนาการจากผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อาจไม่ทันการณ์ต่อการป้องกันหรือระงับสถานการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัว ตามมาตรา 59

มาตรา 59 บัญญัติไว้ว่า “ให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย โดยร่วมมือกับหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์การพัฒนาเอกชน รวมทั้งชุมชนหรือบุคคลที่เห็นสมควร เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนให้ได้รับสวัสดิการและการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม ตรงตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ส่วนการสงเคราะห์ช่วยเหลือภายหลังที่มีค่าใช้จ่ายเป็นเงิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรขององค์กรหรือองค์กรอื่น หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทน อย่างอื่น ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จัดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือ และติดตาม เด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัว โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งชุมชนหรือบุคคลที่เห็นสมควร เพื่อให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนให้ได้รับสวัสดิการและการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมตรงตามสภาพปัญหาและความจำเป็น โดยกรณีการสงเคราะห์ช่วยเหลือภายหลังปล่อยตัวที่มีค่าใช้จ่ายเป็นเงิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง และมาตรา 59 วรรคสาม กำหนด ให้บุคลากรขององค์กรหรือองค์กรอื่น หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการในการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย มีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พักค่าตอบแทนอย่างอื่น ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ซึ่งผู้ที่มีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนดังกล่าว จะต้องเป็นบุคคลธรรมดา หน่วยงานภาคเอกชนกลับไม่มีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนดังกล่าว และมีได้กำหนดให้หน่วยงานภาคเอกชนที่เข้ามาเป็นเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาบำบัดฟื้นฟูผู้มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐอีกด้วย ต่างจากสถานศึกษา สถานฝึกอบรม สถานแนะนำทางจิตที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ กฎหมายมาตรานี้จึงเป็นปัญหาในการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพในการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดร่วมกับภาคเอกชนหรือหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษของเด็กและเยาวชน ในกรณีนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุม ตามมาตรา 60

มาตรา 60 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุมไม่ว่าด้วยวิธีใด โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานพินิจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว โดยมาตราดังกล่าวนี้เป็นบทกำหนดโทษหากผู้ใดนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุมไม่ว่าด้วยวิธีใด โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานพินิจ จะเห็นว่า คำว่า “ผู้ใด” นั้น รวมถึงเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุมด้วย ซึ่งการที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกควบคุมอยู่ในสถานที่ควบคุม เพื่อที่จะได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำอีก แต่เด็กและเยาวชนกลับฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของสถานที่ควบคุมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน เช่น การที่เด็กและเยาวชนลักลอบนำยาเสพติดเข้าไปในสถานที่ควบคุม เป็นต้น ซึ่งการกำหนดบทลงโทษเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุมอย่างเช่นบุคคลทั่วไป

ตามวรรคหนึ่ง จึงอาจไม่เพียงพอให้เด็กและเยาวชนได้สำนึกในการกระทำผิดของตน และเกิดความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ทำให้เด็กและเยาวชนหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

จากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี มาตรการ และหลักการพื้นฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยได้บทสรุปสำหรับปัญหากฎหมาย เพื่อจะได้นำปัญหาดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ โดยผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอนุญาตจึงให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานพินิจ ตามมาตรา 14

กฎหมายเดิมที่เคยบัญญัติว่า

“มาตรา 14 ภายใต้บังคับมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานพินิจ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อป้องกันการหลบหนี เมื่อนำตัวเยาวชนออกมานอกสถานที่ควบคุม หรือ
- (2) เพื่อความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเองหรือบุคคลอื่น ในกรณีที่เกิดความไม่สงบในสถานที่ควบคุม

การใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนตามข้อ (1) และ (2) ต้องให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งการ และต้องบันทึกความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนไว้ด้วย

ประเภท ชนิด และขนาดของเครื่องพันธนาการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขใหม่เป็น ดังนี้

“มาตรา 14 ภายใต้บังคับมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานพินิจ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อป้องกันการหลบหนี เมื่อนำตัวเยาวชนออกมานอกสถานที่ควบคุม หรือ
- (2) เพื่อความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเองหรือบุคคลอื่น ในกรณีที่เกิดความไม่สงบในสถานที่ควบคุม

การใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนตามข้อ (1) และ (2) ต้องให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งการ และต้องบันทึกความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนไว้ด้วย

หากกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจรอคำสั่งของผู้อำนวยการตามวรรคสามได้ ให้เจ้าพนักงานพินิจ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่น สามารถพิจารณาใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็ก หรือเยาวชนได้เท่าที่จำเป็น และให้รายงานการดำเนินการดังกล่าวต่อผู้อำนวยการ พร้อมบันทึกความจำเป็น และเหตุผลที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนโดยเร็วที่สุด

ประเภท ชนิด และขนาดของเครื่องพันธนาการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

โดยการเพิ่มถ้อยคำตามมาตรา 14 วรรคสี่นี้ ก็เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานพินิจหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่น ในการใช้เครื่องพันธนาการในการควบคุมเด็กและเยาวชน ได้ทันทั่วทั้งที่หากกรณีมีความ จำเป็นต้องใช้อำนาจดังกล่าว และเป็นการกำหนดกฎหมายให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน พินิจอีกด้วย ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว ก็ต้องปฏิบัติโดยความเหมาะสมและความจำเป็นโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพที่ผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วย

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนภายหลัง ปลดปล่อย ตามมาตรา 59

กฎหมายเดิมบัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 59 ให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและ ติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย โดยร่วมมือกับหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์การพัฒนา เอกชน รวมทั้งชุมชนหรือบุคคลที่เห็นสมควร เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชน ให้ได้รับสวัสดิการและการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม ตรงตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็ก และเยาวชน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนภายหลัง ปลดปล่อย ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ส่วนการสงเคราะห์ช่วยเหลือภายหลังที่มีค่าใช้จ่ายเป็นเงิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรขององค์การหรือองค์กรอื่น หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของ รัฐ ให้ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่น ตามระเบียบที่รัฐมนตรี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะโดยแบ่งเป็น 3 ประการ คือ

2.1 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิด พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้หน่วยงานภาคเอกชน หรือองค์กรภาคเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนร่วมกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกอบรมเด็กและ เยาวชน ให้มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐด้วย

2.2 ออกระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายค่าตอบแทนในการสงเคราะห์ช่วยเหลือ โดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 นี้เป็นการเฉพาะ โดยเสนอขอความเห็นชอบจากระเบียบกระทรวงการคลัง เพื่อให้มีแรงจูงใจจากภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อย เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

2.3 การดำเนินการถ่ายโอนงานบางส่วนที่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถดำเนินการได้ไปยังหน่วยงานเอกชน หรือภาคเอกชน โดยวิธีการจัดจ้าง หรือสัญญาจ้าง เพื่อให้การดำเนินการติดตามภายหลังการปล่อยตัวเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการลดภาระของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐให้สามารถทำงานได้อย่างครอบคลุมตามกฎหมายด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษของเด็กและเยาวชน ในกรณีนำสิ่งของต้องห้าม เข้าไปในสถานที่ควบคุม ตามมาตรา 60

กฎหมายเดิมบัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 60 ผู้ใดนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุมไม่ว่าด้วยวิธีใด โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานพินิจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

สิ่งของต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง ให้รับเสียทั้งสิ้น”

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขใหม่เป็น ดังนี้

“มาตรา 60 ผู้ใดนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในสถานที่ควบคุมไม่ว่าด้วยวิธีใด โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานพินิจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในสถานที่ควบคุมต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

สิ่งของต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง ให้รับเสียทั้งสิ้น”

โดยการเพิ่มบทลงโทษตามมาตรา 60 วรรคหนึ่งนี้ เป็นการเพิ่มโทษของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในสถานที่ควบคุม ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาแล้วและต้องได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู แต่กลับฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของสถานที่ควบคุม ฝ่าฝืนกฎหมายซ้ำอีกในระหว่างการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู แสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนดังกล่าวไม่เกรงกลัวกฎหมาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อบทลงโทษ เช่นกันกับวิธีการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ในการลงโทษให้ยาวนานยิ่งขึ้น และเพื่อให้กลไกของการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการบริหาร การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนที่กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. กระบวนยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การคืนอำนาจแก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนและสนับสนุนงานวิจัย (สกว.), 2548.

ประธาน วัฒนวานิชย์. กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และกฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก.

กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

ประภาศน์ อวยชัย. บทบาทศาลคดีเด็กและเยาวชนกับความมั่นคงแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงยุติธรรม, 2545.

โยธิน จารุจุฑารัตน์. “สื่อสารด้วยงานศิลป์.” ใน ศิลปะบำบัดเพื่อยุติความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน ใน

กระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2560.

มนสิชา บุญนาค. “การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556.